

УДК 687.1: 378.147

ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННЯ СЦЕНІЧНОГО КОСТЮМУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ БІОНІЧНОГО НАПРЯМКУ

Омельченко Анастасія

Науковий керівник: кандидат пед. наук, доцент Абрамова О.В.

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна*

В статті досліджено особливості здійснення художнього проектування сценічного костюму із застосуванням біонічного напрямку. Розглянуто етап перетворення джерел інспірації у форми сценічного костюма із застосуванням трансформації біоформ. У роботі проведено аналіз біоформ овочів з метою визначення можливості використання їх тектонічних ознак у проектуванні сценічного костюма та здійснено ескізне проектування колекції сценічних костюмів.

Ключові слова: дизайн-проектування, біоніка, сценічний костюм.

Design design of a scenic suit with use of the direction of bionics

Omelchenko Anastasia

Scientific supervisor: Candidate of pedagogical sciences, Associate Professor Abramova O.V.

The Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Kropyvnytsky, Ukraine

In article features of implementation of art design of a scenic suit with application bionic the direction are investigated. Are considered a stage of transformation of sources of inspiration to forms of a scenic suit with application of transformation of bioforms. In work the analysis of bioforms of vegetables for the purpose of definition of a possibility of use of their tectonic signs in design of a scenic suit is carried out and outline design of a collection of scenic suits is carried out.

Keywords: design, bionics, scenic suit.

Постановка проблеми. Творчі ідеї при створенні одягу можуть спрямовуватися у напрямку пошуку кольору, фактури, форми, оздоблення, що мають новизну та оригінальність. Способи пошуку нової форми можуть досягатися за допомогою асоціативних зв'язків форми із творчим джерелом, пошуку принципово нового рішення. Біонічний підхід у дизайні проявляється у створенні нових ідей, рішень конструктивних вузлів, поверхонь, форм, фактур тощо. Біоніка – це наука й мистецтво, аналіз й синтез, пошук оригінального, нового в художньому проектуванні костюма.

Аналіз досліджень і публікацій. Автори [1] вважають, що у проектуванні сучасного костюма біонічні дослідження дають можливість наслідувати геніальний дизайн форм, створених природою.

Дослідник Т. Ніколаєва [9] називає особливо актуальним у пошуках оптимальних та естетичних показників дитячого одягу звернення до біонічних аналогів, оскільки розвиток дитячого організму повністю відповідає головним етапам еволюційного розвитку більшості живих природних об'єктів.

У дослідженнях [6], [8], [9] біонічні засади в проектуванні костюму визначаються вивченням форм живої природи та встановленням потреб дизайну і проектних можливостей у відтворенні принципів побудови живих форм, коли встановлюються глибокі зв'язки між законами розвитку природи та предметного світу, здійснюється шлях від функції до форми і до закономірностей формоутворення виробу.

Мета статті: дослідити процес художнього проектування сценічного костюму із застосуванням біонічного напрямку.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз літератури, електронних джерел, систематизація результатів дослідження) та емпіричні (порівняння при формулюванні висновків).

Виклад основного матеріалу. Дизайнер, що створює одяг для видовищ, повинен володіти вміннями візуального рішення образу. Як вважають автори [7] перспективним є підготовка фахівців зі створення видовищних видів одягу.

Сценічний костюм можна віднести до видовищного виду одягу, який повинен відповідати багатьом вимогам: характеру видовища, ролі та образу виконавця, враховувати комплекс виконуваних рухів на сцені, мати яскраве образне рішення, враховувати освітлення, кольорове оформлення сцени та інше. Основною функцією костюму є знакова, тому сценічний костюм – це виразний образ, що відіграє важливу роль у передачі інформації, доповнює й підкреслює характер танцю, виступу, ролі актора.

Сценічний костюм – це засіб художнього впливу на глядача через зовнішні ознаки і характеристики зображуваного персонажа, що допомагають

перевтіленню актора. Все залежить від виступу актора, отже, ідея костюма відштовхується від сценарію виступу.

Головна мета сценічного костюму – створення художнього образу задля розкриття змісту твору-видовища. Як було обґрунтовано в дослідженнях [2], [4], виготовлення сценічних костюмів вимагає від дизайнера одягу органічної художньої єдності сценічних костюмів, декорацій, освітлення сцени, постановки шоу, характеру ролі, комплексу рухів під час дійства тощо. При створенні дитячих костюмів враховуються обмеження щодо відвертості у костюмі та забезпечення безпеки учасників вистави.

До поняття «сценічний костюм» частіше за все відносять усе, що штучно змінює зовнішній вигляд людини (одяг, взуття, зачіску, прикраси, аксесуари, макіяж) задля створення певного образу на сцені.

За допомогою методів біотектоніки можливо отримати сучасний оригінальний та модний костюм. Таким чином, поєднавши морфологічні особливості джерела натхнення, досягаємо гармонійної цілісності образу, як зовнішнього так і внутрішнього. У навколишньому світі існує безкінечне різноманіття видів біооб'єктів, а їх тектонічна структура може бути прототипом найнеймовірніших форм та сполучень. Важлива ергономічна ознака цього біоаналога – можливість плавних, пластичних перетворень форми та змін нюансів колористичної гами [6].

При розробці джерел інспірації застосовуються різноманітні методи проектування, активізації творчого мислення дизайнерів й методи, що дають нові парадоксальні рішення. З метою створення ідеї колекції сценічного костюму можна застосувати методи активізації творчого мислення «Навідне завдання-аналог», метод «Аналогій» чи «Мозковий штурм». При використанні даних методів дизайнери здійснюють зарисовки творчого джерела первинні чи вторинні, можуть створювати колаж чи планшет творчих ідей із біонічними джерелами, наприклад, із застосуванням графічного редактора PhotoShop (рис. 1.) чи Adobe Illustrator тощо.

Провідна роль пошуку нових ідей та етапів проектування швейних виробів належить ескізу. Графічне зображення костюма має бути виразним, викликати жваву емоційну реакцію, мати гарні лінії та колір. Основною суттю сценічного ескізу є його композиційне рішення, зокрема, рівень оптичної виразності, організація об'ємно-просторової структури тощо.

Рис. 1. Колаж творчих ідей для створення колекції сценічного костюму на засадах біоніки (виконано у графічному редакторі PhotoShop)

У ескізній графіці розрізняють декілька видів ескізів залежно від їх художньої опрацьованості, реалістичності й спрямованості, кожен вид ескізу виконує певні завдання. Графічну композицію моделі розробляють поетапно (*класифікація ескізів*): 1 етап – створення серії *фор-ескізів*; 2 етап – розробка *художнього (творчого) ескізу* моделі; 3 етап – розробка *технічного рисунку* моделі [3, с. 77].

У процесі перетворення джерел інспірації у предметні форми костюма використовують прийоми трансформації та стилізації. Трансформація – це перетворення, зміна будь-яких вже існуючих форм, об'єктів у нові, що раніше не

існували. У мистецтві створення костюма трансформація – один з основних прийомів появи нових форм, стилів [3, с. 24].

На етапі здійснення трансформації біоформ проаналізовано пропорції, силует, форму, колір творчого джерела «овочі» й здійснено перетворення предметних форм в силуетні форми, які наближені до пропорцій людини (рис. 2) [4].

Рис. 2. Етапи художнього ескізування та трансформація біоформ «огірок» у силуетні форми наближені до пропорцій людини

Наступним етапом розробки художнього проектування сценічного костюму буде перехід від абстрактно-наближених силуетних форм до виявлення формоутворювальних засобів організації костюма і художнього образу, ескіз костюма-образу перетворюється на ескіз реального костюма (рис. 3).

При створенні колекції сценічного костюму на засадах біоніки було розроблено костюми персонажів: «квасоля», «морква», «огірок» (рис. 3), «диня», «картопля», «гарбуз», «буряк». Костюми відображають різні стадії розвитку

рослин, коли, наприклад, одночасно застосовано геометрію стиглих плодів овочів поряд із квітками, що відповідають періоду цвітіння плоду. Квітками доповнені костюми «дині», «гарбуза», «огірків», «квасолі», «картоплі». Такий прийом дозволяє збагатити композицію костюма, надати йому додаткової декоративності [5, с. 255].

Рис. 3. Художній ескіз костюму-образу «огірок» для колекції сценічних костюмів на засадах біоніки та виготовлений сценічний костюм

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Дослідники сучасного дизайну одягу схиляються до думки, що застосування біонічного напрямку та принципів трансформації біоформ при створенні швейних виробів сприяє виявленню нових форм, способів обробки, функцій одягу тощо. Процес створення одягу для видовищ, сценічного костюму

потребує від дизайнера вміння візуального рішення образу та урахування специфіки даного виду швейного виробу. У статті проведено аналіз біоформ овочів з метою визначення можливості використання їх тектонічних ознак у проектуванні сучасних форм одягу, морфологічний аналіз сполучення визначених силуетних форм із художньо-композиційними елементами внутрішньої об'ємно-просторової структури. Проведений аналіз застосування біонічного напрямку в дизайні одягу показав, що застосування методу дизайн-проекування на засадах біоніки ефективно при створенні колекції дитячих сценічних костюмів.

Перспективами подальших пошуків у напрямі дослідження є встановлення вимог до сценічного дитячого костюму, оскільки такі вимоги чітко не визначені.

Список використаної літератури

1. Абраамян А. А. Визначення принципів біонічного формоутворення в проектуванні сучасних колекцій одягу [текст статті] / А. А. Абраамян, Н. С. Гарамян, Т. В. Николаева // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Технічні науки. – 2015. – № 3. – С. 240-247. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknutdtn_2015_3_36.
2. Абрамова О. Створення сценічного костюма для дитячого хореографічного колективу (тези) / О. Абрамова, О. Єжова О., Т. Куценко та ін. // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну», м. Київ, 20 квітня 2018 року. – К.: КНУТД, 2018. – у 2 томах. Том 1. – 430 с. – С. 288–291.
3. Абрамова О. В. Композиція костюма: Практикум: навчально-методичний посібник / О. В. Абрамова. – 2-е видання. – Кропивницький: ПП ЦОП «Авангард», 2017. – 88 с.
4. Єжова О. Створення сценічного костюма для дитячого хореографічного колективу / О. Єжова, О. Абрамова, Т. Куценко, Т. Хріненко // Технічна естетика і дизайн. – Випуск 14. – К.: КНУБА, 2018. – 264 с. – С. 71–77.
5. Єжова О. В. Дизайн-проекування колекції дитячих сценічних костюмів на засадах біоніки / О.В. Єжова, О.В. Абрамова, Т.В. Хріненко, О.О. Кисельова., Ю.С. Колтко, А.О. Перерва.// Соціокультурні тенденції розвитку сучасного мистецтва та дизайну. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (5-9 листопада 2018 р.), ХНТУ / за ред. Якимчук О.В. – Херсон: ХНТУ, 2018. – 340 с. – С. 253–256.

6. Козлова Т. В. Костюм и бионика: учеб. пособ. для вузов / Т. В. Козлова, Т. В. Белько. – М.: МГТУ им. А. Н. Косыгина, 2007. – 223 с.

7. Кудрявцева Н. И. Актуализация профессиональных компетенций дизайнеров одежды в контексте проблем современных зрелищных искусств [текст статті] / Н. И. Кудрявцева, Г. В. Кокорина. // Технології та дизайн. – 2013. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2013_3_17.

8. Николаева Т. В. Тектоника формоутворення костюма: навч. посіб. / Т. В. Николаева. – К.: Арістей, 2011. – 340 с.

9. Николаева Т. І. Дослідження відповідності конструктивно-технологічних елементів у проектуванні дитячого одягу біотектонічним структурам / Т. І. Николаева // Вісник КНУТД. – Т. 3. – № 5 – 2010. – С. 193–195.